

Een privé-bosbeheerder over... Jonge bomen en 'onderstandige snoei'

Veel eigenaars spenderen heel wat tijd aan het snoeien van hun jonge aanplantingen. Hierbij heb ik enkele bedenkingen. Om Simon Klingen te citeren: "Alle snoeiwerken aan bomen die nog niet hun omslagpunt bereikt hebben, zijn verloren tijd en moeite". Ikzelf deel de mening van Dhr. Klingen niet volledig, maar de logica van de volgende redenering leunt er wel zeer dicht bij aan.

De meeste bosbeheerders snoeien hun jonge bomen 'enkel' op. Hierbij worden de lage takken afgezaagd waardoor (mits een correcte manier van afzagen of wegnippen¹) waardevoller hout bekomen wordt. Tevens wordt door het snoeien, het aloude gezegde 'snoeien = groeien' indachtig, de opwaartse groei gestimuleerd. Er mag echter niet vergeten worden dat de groei van een boom afhangt van de hoeveelheid bladmassa die de boom kan benutten. Hoe meer er gesnoeid wordt, hoe minder bladmassa er overblijft en hoe minder suikers, broodnodig voor de groei, een boom kan produceren.

Bij bomen in een dicht plantverband sterven de onderste takken, eens ze in de schaduw komen van de boom zelf en/of in dat van zijn burens, sowieso vanzelf af. In dit geval kan de beheerder zich beperken tot het afzagen van de dode takken, wat verschillende voordelen heeft. Een boom slaat geen energiereserves op in dode takken, het wegnemen ervan resulteert dus niet in een verlies van suikers of andere bouwstoffen die de boom nog zou kunnen benutten.

Plaats waar volgens de klassieke methode gesnoeid zou worden.
© Joe Dieryck

HENRI-JOE DIERYCK, bestuurder van de Bosgroep Noorderkempen, lid van de stuurgroep voor duurzaam bosbeheer van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen voor de provincie Antwerpen, gecertificeerde uitvoerende boomverzorger, gecertificeerde werkvoorbereidend boomverzorger, gecertificeerde medewerker bos- en natuurbeheer, Certified European Treeworker, beheerder van een >100 ha groot familiedomein in de Kempen en zaakvoerder van Groene Aap

Bovendien heeft de boom reeds afgrengelingen kunnen aanmaken² aan de takbasis en is het zeer duidelijk waar de tak afgezaagd kan worden zonder het stamweefsel te raken. Het wegnemen van levende takken betekent het wegnemen van een deel van de productiecapaciteit van de boom, waardoor zijn groeipotentieel kleiner wordt. Daarbij bestaat het risico dat het stamweefsel beschadigd wordt, wat de houtwaarde zeker niet ten goede komt en ook schimmelinfecties in de stam vergemakkelijkt. Bovendien wordt de boom beroofd van de energiereserves die hij aangelegd had in de weggesnoeide tak.

Daarom zou ik, in de meeste gevallen, het opsnoeien van de stam door het afzagen van levende takken afraden (d.i. bij bomen in bosverband en aangeplant in een hoge stamtaal per oppervlakte).

- 1 dé voorwaarde hiervoor is dat bij het snoeien enkel takweefsels wordt weggewerkt en nooit stamweefsels, in verband met afgrengeling van het hout en overgroeiing van de wonde
- 2 voor zij die meer wensen te weten over de afgrengelingstechnieken en -strategieën van bomen is o.a. het 'CODIT-model', uitgewerkt door Dhr. Shigo, een zeer grote aanrader

Plaats waar met onderstandige snoei gewerkt kan worden.
© Joe Dieryck

Wat vele bosbeheerders daarentegen niet doen, en hier verlaat ik gedeeltelijk de logica van Dhr. Klingen, is het bijsturen of desnoods corrigeren van de kroon, al dan niet m.b.v. een zaagstok of ladder. Vooral bosboomsoorten zoals eik en beuk kunnen, vanuit een houtproducerend standpunt, wat krooncorrectie gebruiken in hun jonge jaren. Het wegsnoeien van dubbele toppen, zuigers, elleboogtakken,... kan ervoor zorgen dat op termijn goed ontwikkelde enkelvoudige stammen bekomen worden en dit zijn net de stammen met een betere marktwaarde.

Maar wat dan met het principe dat bij veel snoeien (in dit verband meer dan 20% van de bladmassa, wat een 'groei-stop' of zelfs wortelsterfte kan induceren) aan productiecapaciteit wordt verloren? Het is immers vaak zo dat, bij jonge bomen, een zuiger of een co-dominante top meer dan 20% van de bladmassa heeft.

Een mooie oplossing is dan het toepassen van een 'onderstandige snoei'. Dit is een snoeitechniek waarbij eerst bepaald wordt welke stam de doorgaande stam wordt. Vervolgens wordt eventueel ingegrepen in de andere stam of stammen, door ze in te korten tot op een punt waarbij ze in de schaduw komen van de doorgaande stam, echter niet tot tegen de stam.

Deze techniek heeft verschillende grote voordelen tegenover de klassieke techniek waarbij de tak tegen de stam wordt afgezet. Ten eerste wordt er geen snoeiwonde gemaakt dicht tegen de stam, dus is er geen gevaar voor het verwonden van stamweefsel en kan er geen indroging gebeuren van het cambium van het stamweefsel³. Ten tweede behoudt de boom een groter deel van zijn bladeren, wat betekent dat de productiecapaciteit minder in het gedrang gebracht wordt. Ten derde, en hier ligt waarschijnlijk het grootste voordeel, is er de afgrendelingstechniek van de boom die, eens hij opmerkt dat de tak zich niet langer in het licht bevindt, zijn energiereserves uit de tak haalt en deze o.a. benut voor het aanleggen van barrières in het stamweefsel aan de takbasis⁴.

Voor het aanmaken van deze barrière heeft de boom alle gewenste energie en tijd. Dit houdt in dat deze barrière

Snoeiafval na uitvoeren van onderstandige snoei.

© Joe Dieryck

Resultaat na onderstandige snoei.

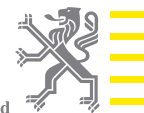
© Joe Dieryck

efficiënter zal werken dan een barrière die de boom in alle spoed heeft moeten aanleggen (bijvoorbeeld ten gevolge van een snoei of breuk). Op termijn zal de tak die in de schaduw is komen te staan van de doorgaande top afsterven⁵ en dan kan de tak netjes afgezaagd worden langs de stam zoals reeds besproken in dit artikel.

M.a.w. wanneer je als bosbeheerder jonge bomen wenst te snoeien:

- bekijk de boom van boven naar beneden
- snoei niet alle lage levende takken 'zomaar' weg
- hou steeds de optie van 'onderstandige snoei' in uw achterhoofd en – indien het nodig is om een snoei uit te voeren in de kroon van een boom – pas hem dan toe waar mogelijk.

Dit artikel werd ondersteund door het NME-project 'privé-boseigenaars en attitudes ten opzichte van duurzaam bosbeheer'.

Met steun van de Vlaamse overheid

- 3 hetgeen leidt tot een vertraging van de vorming van overgroeingsweefsel
- 4 o.a. door het aanmaken en fixeren van suberine en andere schimmelwerende en/of houtconserverende stoffen in zijn levende houtcellen
- 5 Bomen zijn fantastische ingenieurs en investeerders. Wanneer een tak niet 'rendabel' is zullen de meeste boomsoorten er geen energie meer in stoppen (de tak houdt op met groeien) en zullen ze beginnen met het aanleggen van houtconserverende stoffen in de takbasis en in de stamweefselcellen errond om toekomstige infecties te vermijden. Beetje bij beetje zal de tak afsterven, op een natuurlijke manier, en door de boom afgestoten worden. Dit is te zien aan de schorspatronen rondom de afgestorven tak.